

Obsah

Předmluva	6
Úvod	7
I. NÁBOŽENSTVÍ A VÝZKUM NÁBOŽENSTVÍ	10
A. Tři výchozí otázky	10
1. Co je náboženství	10
a) Některé podstatné znaky náboženství	12
(1) Nábožensky vykládané skutečnosti	12
(2) Nábožensky vykládané zkušenosti	13
(3) Nábožensky vykládané normy	13
b) Další znaky náboženství	14
2. Jak se setkáváme s náboženstvím?	15
3. Jak zkoumáme náboženství?	16
B. Několik obecných pojmů ve výzkumu náboženství	17
1. Pojem náboženského faktu	18
2. Pojem náboženství jako problém	19
3. Předběžný pojem náboženství: Náboženství jako orientace	20
C. Systematika religionistiky	21
D. K dějinám výzkumu náboženství	24
1. Počátky	24
2. Vývoj vědy a religionistika	25
3. Vývoj teologických a religionistických otázek	27
a) Doba před první světovou válkou	27
b) Doba mezi světovými válkami	29
c) Dialektická teologie a religionistika	31
E. K výzkumu náboženství dnes	32
1. Některé předpoklady	32
2. Některé úkoly	33
3. Kritika náboženství, apologetika náboženství a religionistika	33
a) Formy kritiky náboženství	34
b) Ke kritické funkci religionistiky	35
4. K ideologicko-kritické funkci religionistiky	36
F. O prospěšnosti religionistiky	37
II. HISTORICKÉ ZKOUMÁNÍ	40
A. Dějiny, cíl a metoda	40
B. Dějiny jednoho a mnoha náboženství	44
1. Vývojové fáze náboženství	44
2. Náboženství písemných kultur	47
a) Rozčlenění	47
b) Rozdílné znaky	48
c) Společné vrstvy a vzájemnosti v historických náboženstvích	48

C. Náboženství v dějinném kontextu	49
1. Podmíněnost náboženství	49
2. Dějiny kultury a náboženství	50
3. Potřeby se zřetelem na náboženství	50
4. Útoky proti náboženství	50
D. Vývoj náboženství písemných kultur v 19. a 20. století	51
1. Změny	51
2. Novotvary	54
3. Několik příkladů	55
a) Změny a novotvary ve velkých náboženstvích	55
b) Přesažné, universalistické novotvary	57
c) Důsledky změn a novotvarů písemných náboženství	58
E. Několik závěrečných poznámek	58
III. SROVNÁVACÍ VÝZKUM	60
A. K dějinám	60
B. Hodnotící srovnání	60
C. Vědecké srovnání	62
D. Interkulturní perspektiva srovnání	64
E. Tři různé rozměry srovnávaného materiálu	66
F. Globální a omezená srovnání	67
G. Některé příklady srovnávání náboženských faktů	69
1. Protiklad nebe a země	69
2. Monoteismus	71
3. Rituál, kult a liturgie	72
4. Život a smrt	73
H. Srovnání na základě obecných otázek	74
1. Pojetí člověka a jeho spásy	75
2. Otázky etiky a sociální etiky	76
I. Srovnání na základě teoreticko-vědeckých otázek	76
IV. VÝZKUM NÁBOŽENSTVÍ V JEHO KONTEXTU	78
A. Přínos jednotlivých věd	78
1. Etnologická perspektiva; kulturní antropologie	79
2. Sociologická perspektiva; sociologie náboženství	81
3. Psychologická perspektiva; psychologie náboženství	83
4. Perspektiva dalších disciplín	84
B. Rozdílná metodologická východiska	85
C. Náboženská pospolitost	88
1. Tradice	89
2. Iniclace	91
3. Svátky a lidové náboženství	92

D. Role v náboženské pospolitosti	95
1. Rozdělení rolí mezi mužem a ženou	95
2. Základní role nábožensko-autoritativního chování	96
a) Šaman	96
b) Prorok	97
c) Mystik	97
d) Gnostik	98
e) Kněz	99
f) Guru	99
g) Asketa	100
E. Formy náboženství u předpisemných kultur	101
F. Speciální náboženské pospolitosti	105
1. Sociálně-náboženská obnovná hnutí ve třetím světě	105
2. Nová náboženská hnutí na Západě	106
3. Menšiny a jejich náboženství	106
4. Utlačované skupiny a jejich náboženství	107
V. VÝZKUM APLIKOVANÉ HERMENEUTIKY	108
A. Empirický výzkum a aplikovaná hermeneutika	108
B. Náboženské fenomény ve výkladu aplikované hermeneutiky	110
1. O nezbytnosti interpretace	111
2. Příklady	112
a) Symboly	112
b) Mýty	115
c) Mystika	118
d) Posvátné spisy	119
e) Etické normy	120
3. Potřeba komplexnější aplikované hermeneutiky	121
C. Náboženství ve výkladu aplikované hermeneutiky	122
1. Explicitní a implicitní náboženství	123
2. Explicitní náboženství	123
a) Sémantický přístup	123
b) Fenomenologický přístup	125
3. Implicitní náboženství	127
D. Potřeba lepší aplikované hermeneutiky náboženství a náboženských fenoménů	130
Bibliografie	134
Náboženství zblízka: Jacques Waardenburg a současná religionistika (<i>Břetislav Horyna</i>)	144
Bibliografie J. Waardenburga	149
Jmenný rejstřík	155
Věcný rejstřík	160